

Ђорђе Оташевић*

Институт за српски језик САНУ, Београд

ГРАЂА ЗА РЕЧНИК НОВИХ РЕЧИ (11)

Грађа за речник нових речи доноси неологизме који су се у српском језику појавили у последњих двадесетак година. Овде обрађени неологизми нису забележени у речнику „Do you speak anglosrpski? : Rečnik novijih anglicizama“ Вере Васић, Твртка Прћића и Вере Нејгебауер (Нови Сад: Змај, 2001), „Великом речнику страних речи и израза“ Ивана Клајна и Милана Шипке (Нови Сад: Прометеј, 2006) и „Речнику српскога језика“ (Нови Сад: Матица Српска, 2007).

Речнички чланак садржи највише осам целина: 1) семантичка дефиниција, 2) илустративни примери (цитати), 3) порекло одредничке речи или синтагме (етимологија), 4) фонетске и морфолошке варијанте одредничке речи или синтагме, 5) синоними одредничке речи или синтагме, 6) семантичка област којој одредничка реч или синтагма припадају, 7) детерминативи – одредничке речи (најчешће именице) употребљене као друга врста речи (најчешће као придев), 8) лингвистичке напомене.

Семантичке дефиниције су лексикографске а не енциклопедијске и садрже само ону количину енциклопедијских информација која је неопходна за успешну семантичку идентификацију одредничке речи или синтагме. За свако значење наводе се три илустративна примера, сем када их је у грађи било мање. Изузетно ће се навести и више од три илустративна примера у случају када постоји већи број варијаната одредничке лексеме. Цитати су понекад знатно дужи него што је у дескриптивној лексикографији уобичајено. У тим случајевима њихов задатак је да пруже додатне енциклопедијске податке. За текстове са интернета због уштеде простора и прегледности нису навођене пуне адресе јер је уз помоћ било којег претраживача могуће лако утврдити о којем се тексту ради.

Семантички неологизми су означени звездицом (*). Коса црта (/) показује да је у оригиналном тексту реченица после ње прва реченица у следећем пасусу (најчешће се среће након новинских наслова). Три тачке из-

* djordjeotasevic@yahoo.com; ORCID: 0009-0004-7192-4777.

међу угластих заграда ([...]) означавају да је део оригиналног текста изостављен.

СКРАЋЕНИЦЕ:

ж.р.	— именица женског рода	несврш.	— глагол несвршеног вида
енгл.	— енглески језик	прид.	— придев
мн.	— множина	прил.	— прилог
м.р.	— именица мушког рода	сврш.	— глагол свршеног вида
непром.	— непромењива реч	с.р.	— именица средњег рода
нераспр.	— нераспрострањено		

Ваздухопловни дрон м. р.

❶ дефиниција *летелица без људске посаде којом се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обави програмирају пре кретања.*

❷ цитати *Украјина је земља која је иако у рату доживела праву ренесансу што се тиче развоја како ваздухопловних тако и морских дрона које интензивно користи још од фебруара 2023. године (tvfront.rs, 17. 7. 2023); Ваздухопловни дрон, развијен у Војнотехничком институту и намењен извиђању, овим је добио борбену намену (graditelji.rs); Видимо да је наступила ера беспилотних летелица и робота. Што се више користе дрони и роботизовани системи, а ваздухопловни дрони се, на пример, данас употребљавају свуда, то је већа потреба за средствима уништавања и електронског сузбијања (in4s.net, 2022).*

❸ порекло према енгл. air dron.

❹ синоними *ваздушни дрон, дрон, летећи дрон.*

❺ област технологија.

❻ напомене *У почетку су неологизмом дрон именоване једино летелице без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања. Касније, поготово од средине 2023. године када су у руско-украјинском сукобу почела масовно да се користе и пловила, као и возила без људске посаде, неологизмом дрон обухваћена су и ова пловила и возила. Због тога почињу да се користе синтагме којима се прави разлика између различитих врста дрона: *ваздушни (ваздухопловни, летећи) дрон, водени дрон, копнени дрон...**

в`аздушнй др`он м. р.

❶ дефиниција *летелица без људске посаде којом се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обави програмирају пре кретања.*

❷ цитати Торпеда, укључујући и навођена, конкуренти су чамцима-камиказама. Лансирају их и подморнице, и ратни бродови и авиони. Зато не мислим да ће чамци-дронове заузети такву нишу као ваздушни дрон, који су сада у посебном тренду (srbin.info, 28. 11. 2023); Навео је да су бродовима потребни ваздушни дрон вертикалног типа, односно они који полећу као хеликоптери (sputnikportal.rs, 22. 7. 2023); Nisu korišteni vazdušni dronovi, već podvodna bespilotna plovila, tačnije britanski Remus. То је један извидачки дрон који се користи за откривање и посматрање дубина и налажење мина. Сада је такав дрон направљен, односно модификован и додат је експлозив, и он је фактички постао дрон камиказа (kurir.rs, 17. 7. 2023).

❸ порекло према енгл. air drone.

❹ синоними ваздухопловни дрон, дрон, летећи дрон.

❺ област технологија.

❻ напомене У почетку су неологизмом *дрон* именоване једино летелице без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања. Касније, поготово од средине 2023. године када су у руско-украјинском сукобу почела масовно да се користе и пловила, као и возила без људске посаде, неологизмом *дрон* обухваћена су и ова пловила и возила. Због тога почињу да се користе синтагме којима се прави разлика између различитих врста дрона: *ваздушни (ваздухопловни, летећи) дрон, водени дрон, копнени дрон...*

в`оденй др`он м. р.

❶ дефиниција *пловило без људске посаде којим се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обави програмирају пре кретања.*

❷ цитати Руске снаге уништиле водени дрон у водама код Севастопоља / [...] Пловећи дрон су уништиле руске поморске снаге на великој удаљености од обале у морској зони Севастопоља. Након тога су укинута сва ограничења у поморском саобраћају и транспорту (rtv.rs, 5. 8. 2023); Vodeni dron Hydrus је велики korak u istraživanju okeana, a u pita-

nju je potpuno autonomni dron koji je napravljen da se spusti u velike dubine. Kreiran je da sakuplja podatke detaljnije nego bilo koja slična sprava. Koristi intuitivni softver koji su razvili stručnjaci iz kompanije Advanced Navigation, a zahvaljujući njemu može da pravi 3D mape okeana, da ispituje oblike života na velikim dubinama i da stigne tamo gde čovek nikada ranije nije istraživao (pcpress.rs, 27. 3. 2024); Mislim da radari ne mogu da registruju mete koje se jako sporo kreću. Zato su sve balone приметили vizuelno već duboko u teritoriji, a ne preko ekrana radara. Tako je potopljen ruski brod jer se vodeni dron kretao jako sporo. Bar su takvo objašnjenje dali, a sada vidim istu formulu i za balone. Deluje naivno ali uopšte nije (b92.net, 23. 2. 2024).

❸ порекло према енгл. drone.

❹ синоними беспилотно пловило, беспосадно пловило, морски дрон.

❺ област технологија.

❻ напомене У почетку су неологизмом *дрон* именоване једино летелице без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања. Касније, поготово од средине 2023. године када су у руско-украјинском сукобу почела масовно да се користе и пловила, као и возила без људске посаде, неологизмом *дрон* обухваћена су и ова пловила и возила. Због тога почињу да се користе синтагме којима се прави разлика између различитих врста дронова: *ваздушни (ваздухопловни, летећи) дрон, водени дрон, копнени дрон...*

гѐндерфлуид прид. непром.

❶ дефиниција *који се односи на особе чији родни идентитет карактерише променљивост осећања припадности одређеном роду, током живота или у зависности од ситуације, те могућност истовременог испољавања обележја више различитих родова.*

❷ цитати Још током деведесетих је квир био препознат као појам који може да обухвати најразличитије идентитете који нису само сексуални. Од идентитета који су раније препознавани као геј, лезбејски, и бисексуални идентитет до ширег спектра идентитета који се односе не само на полни и родни идентитет – трансполне и трансродне особе, бигендер (bigender), пангендер (pangender), гендерфлуид (genderfluid), или агендер (agender) особе (academia.edu, 2019).

❸ порекло енгл. genderfluid.

❹ варијанте *цендерфлуид*.

❺ синоними *роднофлуидан*.

- ⑥ област род.
- ⑧ напомене Нераспрострањено. Варијанта *гендерфлуид* ближа је енглеском изговору. Предност треба дати термину *роднофлуидан*.

гендерфлуидан, -дна, -дно

① дефиниција **а.** *који се односи на особе чији родни идентитет карактерише променљивост осећања припадности одређеном роду, током живота или у зависности од ситуације, те могућност истовременог испољавања обележја више различитих родова.*

б. *који се односи на одећу која није дизајнирана, направљена, предвиђена само за особе једнога рода већ је могу носити особе различитих родова.*

② цитати **а.** О овој теми размишљам већ неко вријеме и желим писати о мом искуству. Дакле, искуству gender fluidне особе, која се претежно не идентификује ни са каквим родом, која је била са heteroseksualним cis мушкарцем у релативно дужој, monогамној вези (transbalkan.org, 20. 7. 2016); Genderfluidна особа може експериментисати с одећом како би се изразила онако како се осећа изнутра (hypelist.rs, 5. 9. 2023); Fantastični klasik lirске SF. Diplomata са Земље, изасланик галактичке федерације, долази да истражи убиство на снежној Скандинавској планети на којој не постоје пољиви cis родови него су сви људи genderfluidни, како би се прилагодили опаким клими (reddit.com, 2. 7. 2023); Застава гендер флуидног поноса има пет водоравних пруга (srla.no1flag.com).

б. Gender-fluidна мода се одликује комадима који нису усмерени на одређени пол, већ се ослањају на слободу изражавања (hypelist.rs, 5. 9. 2023); Зато из сезоне у сезону имамо очигледне искорак у gender fluidним колекцијама, а женственост славио кроз стил који подвлачи снагу и одлучност (buro247.rs, 30. 5. 2024).

- ③ порекло према енгл. genderfluid.
- ④ варијанте гендерфлуидан || гендерфлуидан, гендер флуидан, гендер-флуидан.
- ⑤ синоними роднофлуидан.
- ⑥ област род.
- ⑧ напомене Варијанта *гендерфлуид* ближа је енглеском изговору. Предност треба дати неологизму *роднофлуидан*.

гѣндѣрфлуднѣст и гѣндѣрфлуднѣст ж.р.

❶ дефиниција **а.** *променљивост родног идентитета, током живота или у зависности од ситуације, истовремено испољавање обележја више различитих родова; могућност мењања родног идентитета, током живота или у зависности од ситуације, могућност истовременог испољавања обележја више различитих родова.*

б. *својство одеће која није дизајнирана, направљена, предвиђена само за особе једнога рода већ је могу носити особе различитих родова.*

❷ цитати **а.** *Živimo u doba gender fluidnosti, sve je OK dok god nikoga ne ugrožava (vox92.net, 28. 2. 2020); Pfff, ne budite ograničeni tim arhaičnim stereotipnim izrazima, malo više gender fluidnosti! (forum.rur.rs, 23. 6. 2022); Pošto sam na BDSM temi postovala linkove sa BF američkog sajta, mislim da bi jedino bilo fer da ih postujem ovde za sve leather BF kao i za sve koji su open minded, ili žele da vide malo drugačiju perspektivu, ne samo senzualnosti već i gender fluidnosti i kako se uklapa u društveni kontekst (gay-serbia.com, 30. 10. 2007).*

б. *Revolucija u modi donosi promene u percepciji roda i izraza identiteta kroz koncept gender-fluidnosti. Tradicionalno, moda je bila podeljena na mušku i žensku, ali danas sve više vidimo brendove koji igraju s granicama i grade odeću koja je rodno neutralna. Gender-fluidna moda se odlikuje komadima koji nisu usmereni na određeni pol [...]. U zaključku, gender-fluidnost na pisti predstavlja važan aspekt revolucije u modi. Ona nam omogućava da razmišljamo o odeći na potpuno nov način (hypelist.rs, 5. 9. 2023);*

❸ порекло према енгл. genderfluid.

❹ варијанте *ѣндѣрфлудност || гѣндѣрфлудност, гѣндѣр флудност, гѣндѣр-флудност.*

❺ синоними *родна флудност.*

❻ област *род.*

❼ напомене *Варијанта ѣндѣрфлудност* ближа је енглеском изговору. Предност треба дати неологизму *родна флудност*. Значење под *б* је нераспрострањено.

дрѣнодром м.р.

❶ дефиниција *уређена површина за слетање и узлетање дрoнова (=летелица, пловила или возила без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које тре-*

ба да обаве програмирају пре кретања), те укрцавање и искрцавање путника и терета.

❷ цитати Он подсећа да се у Дубаију још 2017. појавио кинески дрон, који је могао да прими два путника и који је 21 минут могао да лети по граду. Нисте морали да будете пилот, могли сте једноставно да седнете у њега, кликнете где желите да вас превезе и он вас спусти на дронодром (sputnikportal.rs, 31. 10. 2021); Ograničenja su uglavnom zakonska (mada ima i tehničkih), gotovo u celom svetu letelice ne smeju da prilaze zgradama, što znači da su dostave u stanove isključene, a isto важи и за терасе. Остају само куће, ако имају одговарајуће двориште и пословне зграде, ако на крову направе дронодром, односно некакву површину за безбедно слетање. У Британији се тестира и коришћење дрона за доставу хуманитарне помоћи приликом катастрофа (vreme.com, 3. 8. 2016); I dronodrom na Senjaku, Kališu i Bežaniji, bez toga ništa. Nije metropola ako nema lokalni vazdušni saobraćaj (b92.net, 26. 9. 2023).

❸ порекло према енгл. drone : дрон.

❹ област технологија.

дронски, -а, -о

❶ дефиниција *који се односи на дрон (= летелицу, пловило или возило без људске посаде којим се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обави програмирају пре кретања).*

❷ цитати У првом делу резултата истраживања представљено је неколико малих беспилотних летелица и противдронских система којима може руковати један човек како би се показало да постоји више од једног система који се може изабрати за оперативну употребу. То такође показује да је један војник у стрељачком одељењу способан да рукује са дронским и противдронским системима (vojnodeo.mod.gov.rs, 2020); Kada je u pitanju dronska revolucija, mi smo otišli dosta ispred nekih većih i razvijenijih zemalja. Značajno smo investirali i naša vojska se sada intenzivno oprema besposadnim platformama koje značajno utiču na sposobnosti vojske, kako vazduhoplovne, tako i zemaljske (telegraf.rs, 24. 9. 2023); Kada je sudija dao znak za kraj meča Vojvodina - Partizan (1:0), nekoliko igrača su se našla u klinču, ali je kadar ubrzo prebačen na dronski snimak iz vazduha (telegraf.tv, 19. 6. 2023).

❸ порекло према енгл. drone : дрон.

❹ синоними дроновски.

❺ област технологија.

земальскї дрѡн м. р.

❶ дефиниција *возило без људске посаде које се креће по тлу и којим се управља даљинским преносом сигнала са земље или се рута кретања и задаци које треба да обави програмирају пре кретања.*

❷ цитати *Vojni vrh, međutim, pred domaću odbrambenu industriju stavio je zadatak da za najkraće vreme, ne samo razvije nove tipove kopnenih i vazduhoplovnih dronova, već i da broj primeraka ovog naoružanja u Vojsci Srbije drastično poveća (ekarija.com, 21. 1. 2023); На руском војном полигону Ржевка ових дана се могу видети испитивања и тестирања аутоматизованих копнених возила без људске посаде. Велики копнени дрoнови последњи су у низу роботизованих система који се развијају широм света, а Русија такође увелико ради на развоју оваквих оружанних система (rts.rs, 23. 1. 2014); „Учећи из лекција рата у Украјини, ми стварамо беспилотну компоненту снага. Стварамо јединице дрoнова“, рекао је он и објаснио да се не ради само о беспилотним летелицама. „Њихова употреба је оправдана не само у ваздуху. Постоје морски и копнени дрoнови. Јуче смо на састанку са руководством Ратне морнарице разговарали о коришћењу дрoнова и о томе како да прилагодимо технологије како не бисмо остали заостали“ (pravda.rs, 6. 3. 2024).*

❸ порекло према енгл. *drone*.

❹ синоними *беспилотно возило, беспосадно возило, копнени дрон.*

❺ област *технологија.*

❻ напомене *У почетку су неологизмом дрон именоване једино летелице без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања. Касније, поготово од средине 2023. године када су у руско-украјинском сукобу почела масовно да се користе и пловила, као и возила без људске посаде, неологизмом дрон обухваћена су и ова пловила и возила. Због тога почињу да се користе синтагме којима се прави разлика између различитих врста дрoнова: *ваздушни (ваздухопловни, летећи) дрон, водени дрон, копнени дрон...**

кѡпненї дрѡн м. р.

❶ дефиниција *возило без људске посаде које се креће по тлу и којим се управља даљинским преносом сигнала са земље или се рута кретања и задаци које треба да обави програмирају пре кретања.*

② цитати Vojni vrh, međutim, pred domaću odbrambenu industriju stao je zadatak da za najkraće vreme, ne samo razvije nove tipove kopnenih i vazduhoplovnih dronova, već i da broj primeraka ovog naoružanja u Vojsci Srbije drastično poveća (ekarija.com, 21. 1. 2023); На руском војном полигону Ржевка ових дана се могу видети испитивања и тестирања аутоматизованих копнених возила без људске посаде. Велики копнени дрoнови последњи су у низу роботизованих система који се развијају широм света, а Русија такође увелико ради на развоју оваквих оружанних система (rts.rs, 23. 1. 2014); „Учећи из лекција рата у Украјини, ми стварамо беспилотну компоненту снага. Стварамо јединице дрoнова“, рекао је он и објаснио да се не ради само о беспилотним летелицама. „Њихова употреба је оправдана не само у ваздуху. Постоје морски и копнени дрoнови. Јуче смо на састанку са руководством Ратне морнарице разговарали о коришћењу дрoнова и о томе како да прилагодимо технологије како не бисмо остали заостали“ (pravda.rs, 6. 3. 2024).

③ порекло према енгл. drone.

⑤ синоними беспилотно возило, беспосадно возило, земаљски дрон.

⑥ област технологија.

⑧ напомене У почетку су неологизмом *дрон* именоване једино летелице без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања. Касније, поготово од средине 2023. године када су у руско-украјинском сукобу почела масовно да се користе и пловила, као и возила без људске посаде, неологизмом *дрон* обухваћена су и ова пловила и возила. Због тога почињу да се користе синтагме којима се прави разлика између различитих врста дрoнова: *ваздушни (ваздухопловни, летећи) дрон, водени дрон, копнени дрон...*

лѐтѐћѝ дрѝн м. р.

① дефиниција *летелица без људске посаде којом се управља даљинским преносом сигнала са земље или се рута кретања и задаци које треба да обави програмирају пре кретања.*

② цитати Zajedno, kao pravi tim, leteći dronovi i plutajući dronovi zajedno pomažu u čišćenju reka od plastičnog otpada i izlivanja nafte. Naime, u reci u danskom gradu Orhusu, mala mašina koja se zove WasteShark sada autonomno plovi kroz vodu sakupljajući smeće, donosi ga na obalu, a zatim se samostalno napaja (biznis.rs, 8. 4. 2021); Leteći dronovi za civilnu upotrebu često pune svoje baterije na sunčevu svetlost. Međutim nautički dronovi, poput ovog pod imenom “Wave Glider”, crpe energiju kako iz sunca

tako i iz vode. Ovakva plovila za kretanje koriste solarne ćelije smeštene na palubi u kombinaciji sa specijalnim setom podvodnih peraja dizajniranih tako da se služe energijom iz talasa sa površine okeana (glasamerike.net, 3. 5. 2014); Njihov cilj je usavršavanje autonomije letećih dronova i malih istraživačkih vozila, pogotovo za korišćenje prilikom spasilačkih akcija u rudnicima (sk.rs, 2019).

③ порекло према енгл. *drone*.

⑤ синоними ваздухопловни дрон, ваздушни дрон.

⑥ област технологија.

⑧ напомене У почетку су неологизмом *дрон* именоване једино летелице без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања. Касније, поготово од средине 2023. године када су у руско-украјинском сукобу почела масовно да се користе и пловила, као и возила без људске посаде, неологизмом *дрон* обухваћена су и ова пловила и возила. Због тога почињу да се користе синтагме којима се прави разлика између различитих врста дронова: *ваздушни (ваздухопловни, летећи) дрон, водени дрон, морски дрон, копнени дрон...*

мòрскѝ дрѝн м. р.

① дефиниција *пвило без људске посаде којим се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обави програмирају пре кретања.*

② цитати Употреба јефтиних морских дронова била је у експерименталној фази све док украјинске снаге нису почеле да потапају бродове руске црноморске флоте. Сада ово једноставно и ефикасно оружје постаје озбиљна претња за америчке бродове који плове у близини Аденског залива. Хути су још 4. јануара лансирани или покушали да лансирају више експлозивних бродова без посаде у воде код Јемена како би уништили америчку морнарицу због чега су постали претња и за трговачка пловила (politika.rs, 19. 2. 2024); *Morski dron može biti korišćen i za odbranu obale i za zajedničke operacije sa drugim, većim plovilima.* Максимална брзина дрона је 37 километара на сат, док може да плови и узбурканим морем. „Saut Čajna morning post“, медиј из Хонгконга у власништву кинеске „Alibaba“ групе, тврди да кинески дрон наликује америчким невидљивим разарачима „Cumvalt“ и морским дронovima „Si hanter“. Žu Long, један од лидера пројекта кинеског дрона, рекао је да следе тестови изbegavanja судара и додатна испитивања. Кинески брод без посаде је поринут 2019, али је до сада тестиран само на језеру Појанг, док је сада први пут за-

plovio morem (mondo.rs, 24. 6. 2022); Произведен је први руски чамац без посаде, морски дрон који се креће изнад воде [...]. Раније је саопштено да ће се први руски чамац без посаде кретати брзином до 80 километара на сат, може да пређе око 200 километара. Дрон може да понесе до 600 килограма терета и може да се примењује као платформа за ваздушне дронове и антидронове (sputnikportal.rs, 14. 12. 2023).

❸ порекло према енгл. drone.

❹ синоними беспилотно пловило, беспосадно пловило, водени дрон.

❺ област технологија.

❻ напомене У почетку су неологизмом *дрон* именоване једино летелице без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања. Касније, поготово од средине 2023. године када су у руско-украјинском сукобу почела масовно да се користе и пловила, као и возила без људске посаде, неологизмом *дрон* обухваћена су и ова пловила и возила. Због тога почињу да се користе синтагме којима се прави разлика између различитих врста дронова: *ваздушни* (*ваздухопловни, летећи*) *дрон*, *водени дрон*, *копнени дрон*...

мўлтисексуаљан и мултисексуаљан, -лна, -лно

❶ дефиниција *кога привлаче особе с различитим родним идентитетима, који ступа у сексуалне и романтичне односе с особама које имају различите родне идентитете.*

❷ цитати *Џек, зар није родно fluidna, multiseksualna [...] osoba? (superzena.b92.net, 19. 12. 2023); Sve ja to trpam u isti koš – [...] transrodne, transseksualne, multiseksualne (forum.krstarica.com, 11. 9. 2022); Na taj način, priroda ili bog su svesno stvorili čoveka kao multiseksualno biće, koje je u početku moralo takvo da bude (blog.b92.net, 17. 3. 2009).*

❸ порекло према енгл. multisexual.

❹ област сексуалност.

❺ напомене Краткосилазни акценат на трећем слогу (*мултисексуаљан*), који се често чује, није у складу с актуелном акценатском нормом.

МУЛТИСЕКСУАЛАЦ - лца ж. р.

❶ дефиниција *особа која ступа у сексуалне и романтичне односе с особама које имају различите родне идентитете, коју привлаче особе с различитим родним идентитетима.*

❷ цитати I dok se on u knjizi zaista koleba i muči pitanjima je li homoseksualac, biseksualac, triseksualac, omniseksualac, multiseksualac, nehetero ili nešto sedmo [...] i zaključuje da on nije ništa od toga (gayiskreno.blogspot.com, 23. 10. 2007); Zezao ja neke po forumima da sam multiseksualac (u mojoj verziji sve redom). Onda oni krenu nešto da provaljuju a ja „šta sad nismo liberalni?“ (vukajlija.com, 2010); I tako imamo metroseksualca, multiseksualca, strejttrendera, pornoseksualca, megaseksualca (lgbti.ba, 31. 12. 2014).

❸ порекло према енгл. *multisexual*.

❹ област СЕКСУАЛНОСТ.

МУЛТИСЕКСУАЛНОСТ ж. р.

❶ дефиниција *осећање привлачности према особама с различитим родним идентитетима.*

❷ цитати Pored biseksualnosti tu možemo uklopiti i demiseksualnost, poliseksualnost, multiseksualnost i omniseksualnost. Dakle sve vrste fluidne seksualnosti (xxzmagazin.com, 27. 3. 2023); Mi imamo iza nas na ovom stupnju, heteroseksualnost, homoseksualnost, biseksualnost i multiseksualnost [...]. Mi također imamo sposobnost da uživamo u našim fizičkim telima u tim oblicima seksualnosti (galaksija.info, 25. 8. 2008); Kada je shvatanje liberalizma bilo prošireno tako da obuhvati jednaku slobodu u okviru zakona za sve društvene klase, nije moralo da se govori o „multiklasnosti“; niti je bilo potrebno, kada se ovo shvatanje proširilo na sve boje kože, govoriti o „multikolorizmu“, a kada je obuhvatilo sve rodove i seksualnosti, nije se govorilo o „multirodnosti“ ili o „multiseksualnosti“. Koliko god ovo bilo bolno za ljude koji su izgradili akademske karijere na multikulturalizmu, ovaj termin bi trebalo da se pošalje u konceptualnu ropotarnicu istorije (pescanik.net, 17. 11. 2012), Rekavši to, Vukadinović je demonstrativno napustio skupštinu i sa vrata – sasvim u duhu vladajuće multiseksualnosti – Ocu poslao jedan vatren poljubac. Nije to promaklo Šešelju koji je, komentarišući nemili događaj i prateći seksepilni gest – možda i nehotice – srušio mit o Srbima kao „narodu najstarijem“ a uzgred se upustio i u lingvističke spekulacije (danars.rs, 13. 8. 2016).

③ порекло према енгл. multisexual.

⑥ област сексуалност.

противдроновскā пушка ж. р.

① дефиниција *преносни електронски уређај који се користи, који служи за борбу против дрона (= летелица, пловила или возила без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања).*

② цитати Ruska protivdronovska puška Stupor efikasno obara neprijateljske dronove u Ukrajini, tvrde izvori iz ruske vojske (oruzjeonline.com, 17. 8. 2022); 'Баба Јага', на пример, о којој се говори, представља веома подмукао дрон, који има способност да подигне велики терет. Захваљујући томе може да избацује велику количину муниције или да достави драгоцени терет одредима Оружаних снага Украјине. Противдроновске пушке нису увек ефикасне против 'Баба-Јага' (politika.rs, 11. 12. 2023).

③ порекло према енгл. drone : дрон.

⑤ синоними антидрон (а), антидрон-пушка, антидроновска пушка, електромагнетна пушка, електромагнетска пушка, противдронска пушка.

⑥ област технологија, рат.

⑧ напомене Иако је као одредница наведен придев *противдроновски*, синтагма *противдроновска пушка* обрађена је као засебна одредница због специфичног значења. У српском језику пушка је „ручно ватрено оружје, обично с једном дужом цеви“ (ц. *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска, 2007). Противдронска пушка је електронски уређај и не испалује метке.

противдроновскѝ, -ā, -ō

① дефиниција *који се користи, који служи за борбу против дрона (= летелица, пловила или возила без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања).*

② цитати Осим „перуна“, велику пажњу привукли су и дрони, противдроновски системи, али и најмоћније српско борбено возило „лазански“, као и чувени „деспот“ из Републике Српске (novosti.rs, 26. 9. 2023); Реће jedan kolega par strana ranije, mora da se osniva novi vid

PVO, protiv dronovska odbrana. I to pod hitno (mycity-military.com, 10. 3. 2022); Ove dronove treba da imamo u stotinama ili hiljadama, najbolje da ih proizvodimo. Kao i protiv dronovska sredstva (b92.net, 29. 9. 2020).

- ③ порекло према енгл. drone : дрон.
- ④ варијанте противдроновски, против дроновски.
- ⑤ синоними антидрон (б), антидроновски, антидронски, противдронски.
- ⑥ област технологија, рат.
- ⑧ напомене Правописна варијанта *против дроновски* није у складу с актуелном правописном нормом.

противдронска пушка ж. р.

① дефиниција *преносни електронски уређај који се користи, који служи за борбу против дрона* (= летелица, пловила или возила без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања).

② цитати Антидронски уређаји користе се у Војсци. На пример, 3. марта показано је како специјалне јединице Централног војног округа уништавају беспилотне летелице украјинских оружаних снага уз помоћ противдронских пушака: војници бирају фреквенције на којима ће стварати сметње, а беспилотна летелица противника, захваљујући њима, се губи (pravda.rs, 22. 4. 2023).

- ③ порекло према енгл. drone : дрон.
- ⑤ синоними антидрон (а), антидрон-пушка, антидроновска пушка, електромагнетна пушка, електромагнетска пушка, противдроновска пушка.
- ⑥ област технологија, рат.
- ⑧ напомене Иако је као одредница наведен придев *противдронски*, синтагма *противдронска пушка* обрађена је као засебна одредница због специфичног значења. У српском језику пушка је „ручно ватрено оружје, обично с једном дужом цеви“ (ц. *Речник српскога језика*, Нови Сад: Матица српска, 2007). Противдронска пушка је електронски уређај и не испаљује метке.

прѡтивдрѡнскѣ, -ā, -ō

❶ дефиниција *који се користи, који служи за борбу против дрoнова (= летелица, пловила или возила без људске посаде којима се управља даљинским преносом сигнала или се рута кретања и задаци које треба да обаве програмирају пре кретања).*

❷ цитати Дрoнови су једна од нових претњи тактичким јединицама. Оружане снаге их користе са промењивим успехом у операцијама, али најнижа тактичка јединица, као што је стрелачко одељење, није још увијек спремна да изводи операције у којима би употребило дрoнове и противдрoнске мере. Дрoнови имају широк спектар могућности и користе се како за цивилне тако и за војне сврхе. Упоредо са развојем дрoнова, развијају се и средства за противдрoнска дејства (vojnode-lo.mod.gov.rs, 2020); Каже да ће новитет на сајму бити углавном из области противавионских система, противдрoнских система, беспилотних летелица и беспосадних платформи (sputnikportal.rs, 24. 9. 2023); На војном аеродрому „Наредник-пилот Михајло Петровић“ у Нишу представљени су противдрoнски ПВО системи, беспилотне и управљане ваздухопловне и земаљске борбене платформе (politika.rs, 10. 12. 2023).

❸ порекло према енгл. drone : дрoн.

❹ варијанте противдрoнски, против дрoнски.

❺ синоними антидрoн (б), антидрoновски, антидрoнски, противдрoновски.

❻ област технологија, рат.

❼ напомене Правописна варијанта *против дрoнски* није у складу с актуелном правописном нормом.

рѡднā флујднѡст ж.р.

❶ дефиниција **а.** *променљивост родног идентитета, током живота или у зависности од ситуације, истовремено испољавање обележја више различитих родова; могућност мењања родног идентитета, током живота или у зависности од ситуације, могућност истовременог испољавања обележја више различитих родова.*

б. *родни идентитет који карактерише променљивост осећања припадности одређеном роду, током живота или у зависности од ситуације, те могућност истовременог испољавања обележја више различитих родова.*

в. *својство одеће која није дизајнирана, направљена, предвиђена само за особе једнога рода већ је могу носити особе различитих родова.*

❷ ЦИТАТИ Roditelji neće zadovoljiti da čuju da je proces koji leži u osnovi rodne fluidnosti malo shvaćen, kao i procesi u osnovi rodnog identiteta, uopšte. Genetika je verovatno umešana, kao i izloženost hormonima u fetalnom okruženju. Ali, rodni identitet je karakteristika koja inače postoji na različite načine u ljudskom stanju. Rodna raznolikost je oduvek postojala i pojavljivala se u različitim kulturama – nije karakteristična samo za savremenu omladinu u zapadnjačkoj kulturi (easylife.rs, 28. 5. 2023); Tema „drugog“ i „drugosti“ vrlo je prisutna u stvaralaštvu Dejvida Bouvija, ali nije uvek bila tako očigledna i šljokičasta kao rodna fluidnost – nekada je „drugost“ posmatrao kroz prizmu mučeništva (n1info.rs, 16. 8. 2023); За неке младе особе, родна флуидност може бити начин да истражују род пре него што одаберу неки стабилнији израз свог рода или родни идентитет. За друге, родна флуидност може се наставити у недоглед као део њиховог животног искуства с родом (eparhijazt.com, 27. 2. 2024); Ali, verovatno najneobičniji običaj u Guna Jali je rodna ravnopravnost, kao i potpuna tolerancija, ako ne i slavljenje, rodne fluidnosti. [...] Obični posmatrač poput mene ne primećuje ništa neobično u vezi sa Lizom. Kao i mnoge druge žene Gune, ona sedi u malom drvenom kanuu i nudi prelepe rukotvorine turistima koji pristaju brodovima. Ali Liza je rođena kao dečak (b92.net, 18. 5. 2024).

б. Postoji dosta rodних identiteta koje pokriva termin nebinarnosti. Među njima su birodnost, panrodnost, demirodnost, rodna fluidnost, arodnost i drugi (danas.rs, 12. 5. 2024).

в. Od početka se uz njegov rad vezuju pojmovi originalnost, rodna fluidnost, ulična moda, koje je onako kako ih je video i živeo prenosio na modnu pistu dodajući im kreativan pečat, ali u isto vreme zadržavajući nešto od sirovosti tog sveta. Svojim umetničkim delovanjem uvek se protivio kategorizaciji i etiketiranju bilo koje vrste, bez obzira da li je reč o godinama, polu, seksualnom opredeljenju, zbog čega se njegova estetika definisala često kao androgina, čak i više nego rodno neutralna (vreme.com, 28. 2. 2020).

❸ порекло према енгл. genderfluid.

❹ синоними **а.** гендерфлуидност, цендерфлуидност. **б.** флуидни род.

❺ област род.

③ напомене Предност треба дати неологизму *родна флуидност* над терминима *гедерфлуидност (а)* и *цендерфлуидност (а)*. Значења под *б* и *в* су нераспрострањена.

флүйднї рѳд ж.р.

① дефиниција *родни идентитет који карактерише променљивост осећања припадности одређеном роду, током живота или у зависности од ситуације, те могућност истовременог испољавања обележја више различитих родова.*

② цитати Transrodni muškarci, osobe koje su biološki rođene kao žene i koje su prešle u muški ili fluidni rod, nemaju mogućnost pristupa medicinski asistiranom reprodukciji isključivo zbog navođenja svog pola u matičnoj knjizi (24sedam.rs, 7. 7. 2023); Pleme Tikuna se strastveno zlagalo za pravo da slobodno mogu da izražavaju svoj fluidni rod i budu viđeni/e i prihvaćeni/e bez predrasuda. Vidite ih u džungli, kako hodaju kroz vodu, šetaju putićima svojih sela, i njihove ih zajednice prihvataju. Neki/e od njih rade, drugi/e se školuju i nadaju tome da će jednog dana završiti s učenejem i dobiti diplome, treći/e pomažu svojim porodicama u kući (transserbia.org, 27. 2. 2017); Osoba koja je gender fluid može da se oseća i kao muško i kao žensko većinu vremena, u nekom miksu ta dva; a mogu postojati i dani kada se više oseća i identifikuje kao muškarac, a i dani kad se identifikuje kao žena. Gender fluid (fluidni rod) nije povezan sa genitalijama osobe, i nema veze sa njihovom seksualnom orijentacijom (ana.rs, 3. 8. 2017); Postoji nekoliko rodova i dok neki trans-ljudi ne spadaju u tradicionalnu poddelu, neki spadaju. Na primer, dok biseksualnu ženu mogu da privuku muškarci i žene (rođeni kao muškarci i žene), mene privlače ljudi koji su ostali istog pola u kojem su rođeni, trans ljudi, oni koji se ne identificiraju niti kao muškarci niti kao žene (demigender), oni „fluidnog roda“ (genderfluid), da nabrojim samo neke (labris.org.rs, 8. 9. 2015); Како је навело Бамбие, увек је било привржено природи, те је нагласило да је сецирало цвеће. Иначе, Бамбие Тхуг за себе каже да је флуидног рода и у обраћању Барбие користи се род „Оно“ (nportal.novosti.rs, 8. 5. 2024).

③ порекло према енгл. genderfluid.

⑤ синоними *родна флуидност (б)*.

⑥ област *род*.

⑧ напомене Предност треба дати термину *флуидни род* над нераспрострањеним синонимом *родна флуидност (б)*.

цѐндерфлуїд прид. непром.

❶ дефиниција *који се односи на особе с променљивим родним идентитетом, који се може мењати током живота или у зависности од ситуације, који може истовремено испољавати обележја више различитих родова.*

❷ цитати Prva „džender-fluid“ osoba u američkoj vladi / Predsjednik Sjedinjenih Američkih Država Džo Bajden prošlog mjeseca je imenovao Sema Brajntona na poziciju u tamošnjem ministarstvu energetike, i tako će Brajnton biti prvi zvaničnik američke vlade koji se izjašnjava kao rodno fluidna osoba (mojabanjaluka.info, 17. 2. 2022); Не воли то данашња преосетљива цендерфлуид генерација. Они воле дечије филмиће са супер херојима (b92.net, 14. 1. 2019); Жена има доста много. „Сувише!“ рећи ће неки наши шали склони пријатељи. Због тога је уважавање њихових осећања битно у дневној политици. Цендерфлуид господе ипак доста мање, посебно у професионалном миљеу (forum.krstarica.com, 30. 5. 2021); U seriji glavne (a često i jedine) uloge igraju Pedro Pascal, „Mandalorian“ i jedan od najsimpatičnijih glumaca trenutno i ikada, i Bella Ramsey, novi idol i heroj/ nova idolka i heroina „them/they“ i džender fluid žilja, bez sumnje pažljivo odabrana za ulogu baš zbog toga (nova.rs, 23. 3. 2023).

❸ порекло енгл. genderfluid.

❹ варијанте гендерфлуид || цендер-флуид, цендер флуид, цендер-флуид.

❺ синоними гендерфлуидан, роднофлуидан, цендерфлуидан.

❻ област род.

❼ напомене Предност треба дати синониму *роднофлуидан*.

цѐндерфлуїдан, -дна, -дно

❶ дефиниција *који се односи на особе с променљивим родним идентитетом, који се може мењати током живота или у зависности од ситуације, који може истовремено испољавати обележја више различитих родова.*

❷ цитати Odbacio sam ovu ideju jer bi ovo bilo diskriminatorски prema ženama, bar prema onima koje nisu džender fluidne, trans, itd. itd. da ne kažem – обичним ženama (x.com, 22. 6. 2021); Шта тачно слави „месец поноса“? Једноставно је: радикалну ЛГБТ агенду и лезбејски, хомосексу-

ални, бисексуални, трансродни, квир, небинарни, цендер-флуидни начин живота, као и осталих седамдесет алтернативних животних стилова (vidovdan.org, 6. 7. 2021); Млади људи су, чак и не знајући, постали свештенице и свештеници богиње Иштар. А, она је имала и другу, већ споменућу врсту свештеника, тј. свештеница. То су били трансвестити, мушкарци обучени у жене и који су причали као жене – асину, кургару, калу и гала. Гадни дух богиње Иштар се налази и у позадини цијеле данашње агенде која се тиче содомита, названих „ЛГБТ, нон-бајнери“ и других „цендер флуидних особа“ (naukaikultura.com).

③ порекло енгл. genderfluid.

④ варијанте гендерфлуидан || цендер-флуидан, цендер флуидан, цендерфлуидан.

⑤ синоними гендерфлуид, роднофлуидан, цендерфлуид.

⑥ област род.

⑧ напомене Предност треба дати синониму *роднофлуидан*.

цендерфлуидност и цендерфлуидност ж.р.

① дефиниција *променљивост родног идентитета, током живота или у зависности од ситуације, истовремено испољавање обележја више различитих родова; могућност мењања родног идентитета, током живота или у зависности од ситуације, могућност истовременог испољавања обележја више различитих родова.*

② цитати У једном старом тексту писаном клинастим писмом, из древног Сумера, пише да је Иштар „она која мушкарца претвара у жену, а жену у мушкарца“. Иштар је у позадини такозване цендер флуидности; она је у позадини брисања граница између мушког и женског пола. Она је иза феминизације мушкараца и маскулинизације жена. Када погледамо како се облаче данашњи мушкарци, све нам је јасно. Утегнуте панталоне, чупање обрва, педикир, маникир, све то се савременом мушкарцу сервира као модерно и дио културног начина живљења. Са друге стране, код жена је обрнуто. Панталоне, кратке фризури, експлозија бављења жена фитнесом и дизањем тегова, борилачким спортовима (бокс, мма, итд.) и све ово су обиљежја жене 21. вијека. Мушкарац се полако претвара у жену, а жена у мушкарца (naukaikultura.com); Na slici je osoba ženskog pola. I neće joj pomoći dženderfluidnost da ne zatrudni, recimo. I umesto da idemo ka tome da svi budemo ljudi, iako smo muškarci i žene, mi idemo ka tome da svako hoće da bude poseban po tome što ga ne definišu stereotipi (pouke.org, 27. 12. 2016); Zahtjevi za definiranjem geј političkog subjekta su završili ili u stranputici biolo-

gizacije gej identiteta (potraga za gej genom) ili akademizmu kvir teorije i teoriji dženderfluidnosti (Judith Butler, Gender Trouble) potpuno zaobilažeći njegovu historičnost i ukorijenjenost u samoj materijalnoj osnovici kapitalističkog društva (academia.edu, 2020); Za razliku od Samberga koji je mahom satiričan, Burnham „igra za publiku“ i namiguje raznim internet „opštim mestima“ da milenijalski oprezno izsubverizuje razne topike, od samo-promocije, depresije, depresije, depresije, samoubistva, džender fluidnosti, raznih oblika konfuzije svetom... I sve to kroz pesmice (mislitemojomnovomglavom.wordpress.com, 13. 8. 2021).

- ③ порекло према енгл. genderfluid.
- ④ варијанте гендерфлуидност || цендерфлуидност, цендер флуидност, цендер-флуидност.
- ⑤ синоними родна флуидност.
- ⑥ област род.
- ⑧ напомене Предност треба дати термину *родна флуидност*.